

EKONOMİK GELİŞMELER

(Ocak - 1999)

Devlet Planlama Teşkilatı Süreli Yayınlar ekonomik gelişmeler, ocak 1999

I. GSMH Büyümesi II. Üretim ve Kapasite Kullanım Oranları III. Ödemeler Dengesi IV. Konsolide Bütçe V. Mali Piyasalarda Gelişmeler VI. Fiyat Gelişmeleri Kronolojik Ekonomik Gelişmeler, Aralık 1998	Ek tablolar Başlıca Ekonomik Göstergeler, (xls dosyası) Temel Ekonomik Göstergeler
---	---

Aylık olarak hazırlanan bu döküman 6 Ocak 1999 tarihi itibarıyla yayınlanmış olan en son veriler çerçevesinde ekonomik gelişmeler hakkında özet bir değerlendirme sunmak amacını taşımaktadır. Ekonomik konjonktüre ilişkin daha detaylı değerlendirmeler DPT tarafından yılda dört kez yayınlanan "Konjonktür Değerlendirme Raporu"nda sunulmaktadır.

I.GSMH Büyümesi:

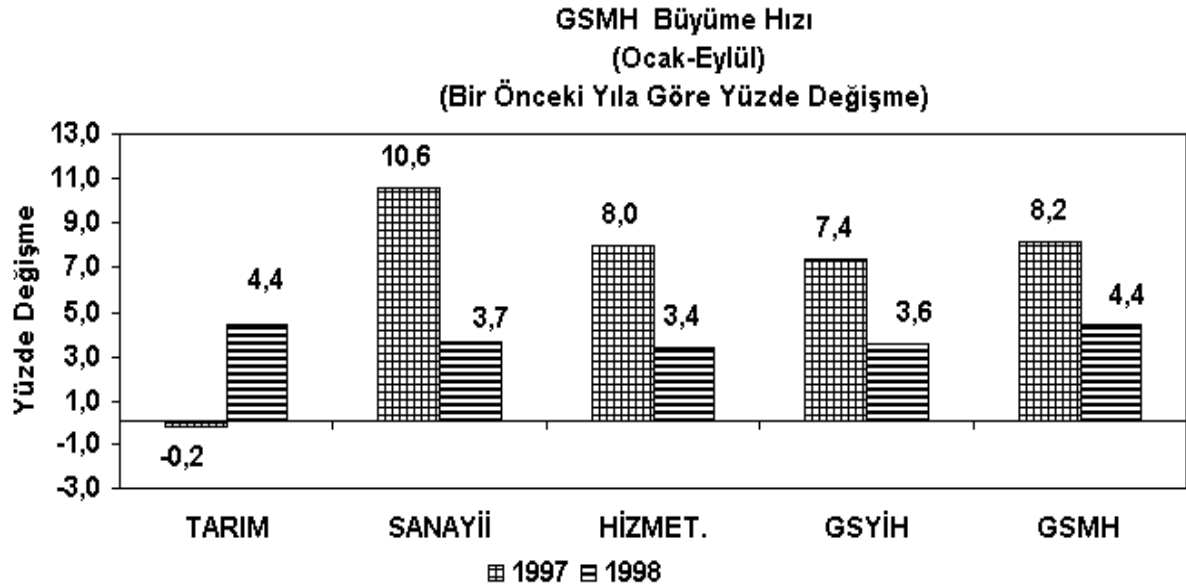
GSMH artış hızı 1998 yılının ilk çeyreğinde yüzde 9.0, ikinci çeyreğinde yüzde 4.0, üçüncü çeyreğinde ise yüzde 1.9 olmuştur. Böylece yılın ilk dokuz ayında GSMH büyüme hızı yüzde 4.4 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde GSYİH artış hızı ise yüzde 3.6 olmuştur. Sektörler itibarıyla büyüme hızları tarımda yüzde 4.4, sanayide yüzde 3.7, hizmetlerde ise yüzde 3.4 seviyesinde gerçekleşmiştir.

1998 yılının ilk çeyreğinde yüzde 7.9 olan sanayi katma değer artış hızı, ikinci çeyrekte yüzde 2.7'ye, üçüncü çeyrekte ise yüzde 1.1'e gerilemiştir. Bu gelişmede yılın ikinci çeyreğinde önemli ölçüde yavaşlayan imalat sanayii katma değerinin üçüncü çeyrekte geçen yılın aynı dönemindeki seviyesinde kalması etkili olmuştur. 1998 yılı Ocak-Eylül döneminde imalat sanayiinin gıda ve makina sanayi dışındaki tüm diğer alt sektörlerinde üretim artış hızı önemli ölçüde yavaşlamıştır.

1998 yılının ilk çeyreğinde yüzde 9.1 oranında artan hizmetler sektörü katma değeri, ikinci çeyrekte yüzde 2.7 oranında büyümüş, üçüncü çeyrekte ise geçen yılın aynı dönemindeki seviyesinde kalmıştır. Bu gelişmede, sanayi üretimi ve ithalattaki yavaşlamanın da etkisiyle ticaret sektöründeki katma değer artış hızının yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 0.9 oranında düşmesi rol oynamıştır. Ayrıca, yılın ilk çeyreğinde yüzde 4.2 oranında artış gösteren inşaat katma değerinin, ikinci çeyrekte yüzde 3.2, üçüncü çeyrekte ise

yüzde 3.5 oranında gerilemesi de hizmetler sektörünü olumsuz yönde etkilemiştir.

Yılın ilk çeyreğinde yüzde 0.2 olan tarım katma değerindeki artış hızı ikinci çeyrekte yüzde 1.6 olmuş, yılın üçüncü çeyreğinde ise yüzde 5.7'ye yükselmiştir. Yılın üçüncü çeyreğinde tarımsal üretimde gerçekleşen bu hızlı artışta bitkisel üretimin hububat ve sebzeler alt gruplarındaki üretim artışları belirleyici olmuştur. Hayvancılık sektörü üretimindeki yılın ilk yarısında yaşanan gerileme yılın üçüncü çeyreğinde de devam etmiştir.

Harcama yöntemi ile hesaplanan GSYİH sonuçlarına göre, 1998 yılının ilk çeyreğinde yüzde 8.0 oranında yükselen özel tüketim, ikinci çeyrekte yüzde 0.3 oranında azalmış, üçüncü çeyrekte ise yüzde 0.7 oranında sınırlı artış göstermiştir. Böylece, 1998 yılı Ocak-Eylül dönemi itibariyle özel tüketim artış hızı yüzde 2.5 olmuştur. Geçen yılın aynı döneminde özel tüketim artış hızı yüzde 9.0 olmuştu. Özel tüketimdeki bu gelişmede dayanıklı tüketim mallarına yönelik harcamalardaki keskin yavaşlama önemli rol oynamıştır.

Yılın ilk ve ikinci çeyreğinde sırasıyla yüzde 8.4 ve yüzde 10.5 oranında artan kamu tüketimi üçüncü çeyrekte yüzde 5.5 oranında gerilemiştir. Böylece, yılın ilk dokuz aylık döneminde kamu tüketimindeki kümülatif artış hızı yüzde 3.5 olmuştur. Kamu tüketimindeki artış esas olarak diğer cari harcamalardaki yükselmeden kaynaklanmıştır.

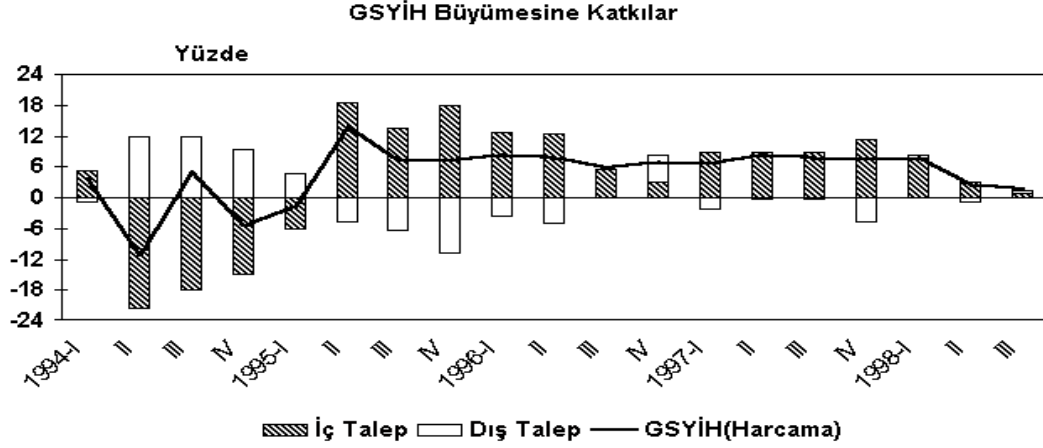
1998 yılının ilk üç aylık döneminde yüzde 8.1 oranında artan toplam sabit sermaye yatırımları, ikinci üç aylık dönemde yüzde 2.3 oranında, üçüncü çeyrekte de yüzde 5.1 oranında gerilemiştir. Bu gelişmeler sonucunda, 1997 yılı Ocak-Eylül döneminde yüzde 12.4 oranında artan sabit sermaye yatırımları, 1998 yılının aynı döneminde yüzde 0.8 oranında gerilemiştir. 1998 yılının ilk dokuz aylık döneminde kamu sabit sermaye yatırımları yüzde 6.1 oranında artarken, özel sabit sermaye yatırımları yüzde 2.1 oranında gerilemiştir. Özel sektör yatırımlarındaki bu gelişmede, konut yatırımlarındaki düşüşün devam etmesine ilave olarak, yılın ikinci çeyreğinden itibaren makina-teçhizat yatırımlarının gerilemeye başlaması etkili olmuştur.

Bu gelişmeler sonucunda 1998 yılının ilk çeyreğinde yüzde 8.0 oranında artan toplam nihai yurtiçi talep, ikinci çeyrekte yüzde 0.2 oranında, üçüncü çeyrekte de yüzde 1.3 oranında gerilemiştir. Yılın ikinci ve üçüncü çeyreğinde stoklara yapılan ilavelerin artması sonucunda toplam yurtiçi talep artışı sırasıyla yüzde 2.7 ve yüzde 0.7 seviyesinde gerçekleşmiştir. 1998 yılının ilk dokuz ayında toplam yurtiçi talepteki kümülatif artış hızı ise yüzde 3.2 oranında gerçekleşmiştir. Geçen yılın aynı döneminde bu oran yüzde 8.4 idi.

1998 yılında uygulanan programla ekonominin soğutulması öngörülmekteydi. Buna bağlı olarak yılın ikinci yarısında üretim ve yurtiçi talepte yavaşlama beklenmekteydi. Ancak, uluslararası krizin derinleşmesinin sonucunda yurtdışı talepteki gerileme, finansman imkanlarındaki daralma ve finansman maliyetlerindeki artış üretim ve talepteki daralmayı hızlandırmıştır. Ayrıca, ekonomik ve politik durumdaki belirsizlik tüketici

güvenini olumsuz yönde etkileyerek özel tüketim harcamalarının azalmasına neden olmaktadır.

1998 yılının ilk dokuz ayında toplam mal ve hizmet ihracatı reel olarak yüzde 5.6, toplam mal ve hizmet ithalatı ise yüzde 4.2 oranında artmış, dış talebin GSYİH büyümesine katkısı 0.1 puan olmuştur.

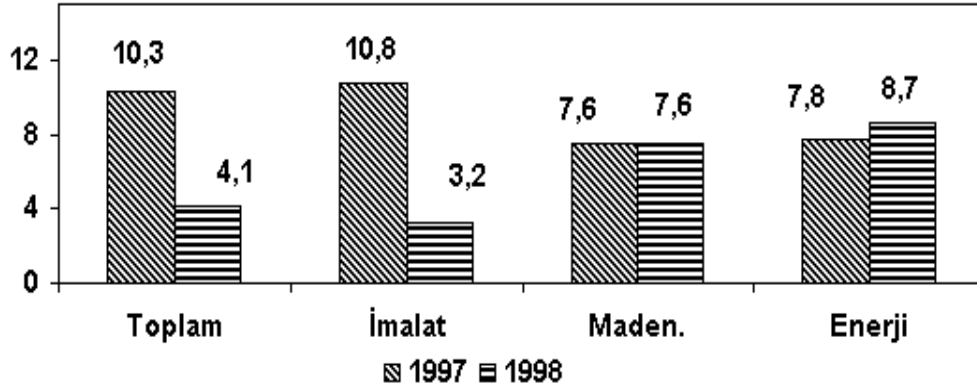
II. Üretim ve Kapasite Kullanım Oranları:

1998 yılında iç ve dış talepteki yavaşlamanın sanayi sektörü üzerindeki etkisi daha belirgin bir biçimde ortaya çıkmıştır. Üç aylık sanayi üretim endeksi verilerine göre toplam sanayi üretimi artış hızı 1998 yılının ilk çeyreğinde yüzde 10.3, ikinci çeyreğinde yüzde 3.3, üçüncü çeyreğinde ise yüzde 0.1 olmuştur.

Böylece 1998 yılının ilk dokuz ayı itibarıyla toplam sanayi üretimi artış hızı 1997 yılının aynı dönemine göre 7.2 puan azalarak yüzde 4.3 olmuştur. Bu dönemde üretim artış hızı kamu kesiminde yüzde 6.3, özel kesimde ise yüzde 3.5 seviyesinde gerçekleşmiştir. Toplam sanayi üretim artış hızında yılın ikinci ve üçüncü çeyreklerinde gözlenen yavaşlama özel kesim imalat sanayi üretimindeki daralmadan kaynaklanmaktadır. Nitekim yılın ilk üç ayında yüzde 12.1 olan özel imalat sanayi üretim artış hızı, ikinci üç ayda yüzde 2.6'ya yavaşlamış, üçüncü üç ayda ise negatif yüzde 2.6 olmuştur. Özel sektörde, üçüncü üç aylık dönemde tekstil giyim ve deri sanayii üretiminde yüzde 8.6, orman ürünleri ve mobilya imalatı sanayi üretiminde yüzde 7.5, kağıt, kağıt ürünleri basım sanayi üretiminde yüzde 10.1, kimya sanayi üretiminde yüzde 4.9, metal eşya, makina ve teçhizatı imalatı sanayi üretiminde ise yüzde 2.5 oranında gerileme kaydedilmiştir.

Aylık sanayi üretim endeksi verilerine göre sanayi sektöründeki daralma Ekim ve Kasım aylarında da devam etmiştir. Kasım ayında toplam sanayi üretimi yüzde 2.3, imalat sanayi üretimi ise yüzde 2.8 oranında azalmıştır. Böylece 1998 yılı Ocak-Kasım döneminde sanayi üretim artış hızı geçen yılın aynı dönemine göre 6.2 puan azalarak yüzde 4.1 olarak gerçekleşmiştir. 1998 yılının ilk onbir ayında sektörel bazda üretim artış hızı imalat sanayiinde yüzde 3.2, enerji sektöründe yüzde 8.7, madencilik sektöründe ise yüzde 7.6 olmuştur.

Aylık Sanayi Üretim Endeksi
(Ocak-Kasım)
(Bir Önceki Yılın Aynı Dönemine Göre Yüzde Değişme)

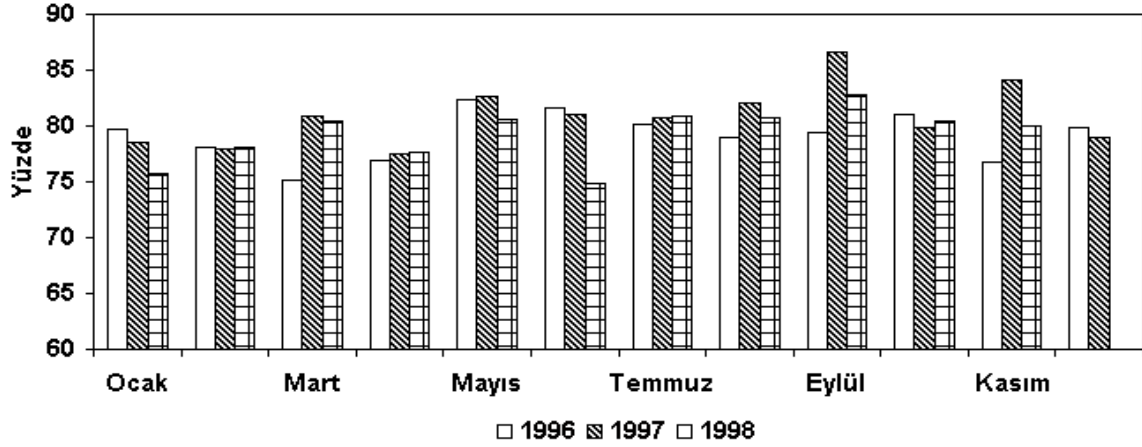

Üç aylık imalat sanayi eğilim anketi sonuçlarına göre, imalat sanayi kapasite kullanım oranı 1997 yılında yüzde 79.3 olarak gerçekleşmiştir. Aynı anket sonuçlarına göre kapasite kullanım oranı 1998 yılının ilk çeyreğinde yüzde 77.5, ikinci çeyreğinde yüzde 76.1, üçüncü çeyreğinde de yüzde 77.6 olarak gerçekleşmiştir. Üçüncü çeyrekte imalat sanayi kapasite kullanım oranında bir önceki döneme göre yükselme olmasına karşın geçen yılın aynı dönemine göre 2.3 puanlık bir düşme gözlenmiştir. İmalat sanayi kapasite kullanım oranında gerçekleşen düşüş özel imalat sanayinden kaynaklanmıştır. Yılın üçüncü çeyreğinde özel imalat sanayi içinde yer alan kağıt, kağıt ürünleri ve basım dışındaki tüm diğer alt sektörlerde kapasite kullanım oranı geçen yılın aynı dönemindeki değerinin altında kalmıştır. Böylece 1998 yılının ilk dokuz ayı itibariyle kapasite kullanım oranı bir önceki yılın aynı dönemine göre 2.0 puan azalarak yüzde 77.1 olarak gerçekleşmiştir. Bu dönemde kapasite kullanım oranı kamu kesiminde yüzde 79.1, özel kesimde ise yüzde 75.9 olmuştur.

Aylık İmalat Sanayi Eğilim Anketi sonuçlarına göre, imalat sanayi kapasite kullanım oranı 1998 yılının Kasım ayında yüzde 80 olmuştur. Bu oran 1997 yılının aynı ayında yüzde 84.1 idi. Kamu kesiminde de bir azalma olmakla birlikte, Kasım ayında kapasite kullanım oranında gözlenen düşme büyük ölçüde özel sektörden kaynaklanmıştır. Kasım ayında özel imalat sanayi kapasite kullanım oranı geçen yılki seviyesinin 6.4 puan altında kalarak yüzde 74 olarak gerçekleşmiştir.

Böylece 1998 yılının Ocak-Kasım dönemi itibariyle, kapasite kullanım oranı 1997 yılının aynı dönemindeki seviyesinin 1.8 puan altında kalarak yüzde 79.3 olarak gerçekleşmiştir. Toplam imalat sanayi kapasite kullanım oranında gözlenen bu düşüş büyük ölçüde özel imalat sanayinden kaynaklanmıştır. Nitekim özel sektörde Mayıs ayından itibaren kapasite kullanım oranı sürekli olarak bir önceki yılın aynı dönemindeki seviyesinin altında kalmıştır. 1998 yılının ilk onbir ayında, kapasite kullanım oranı kamu kesiminde, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 83.9'dan yüzde 82.9'a, özel kesimde ise yüzde 79.1'den yüzde 76.6'ya düşmüştür.

AYLIK KAPASİTE KULLANIM ORANLARI

III. Ödemeler Dengesi:

1998 yılının Ocak-Ekim döneminde ihracat bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 0.4 oranında artarak 21.4 milyar dolar olmuştur.

İhracatçı Birliklerinin kayıtlarına göre ise 1998 yılının Ocak-Kasım döneminde ihracat yüzde 3.1 oranında artarak 25.5 milyar dolar olmuştur.

1998 yılı Ocak-Eylül döneminde ihracat fiyatları bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 4,8 oranında gerilemiştir. Aynı dönemler itibarıyla reel ihracat artışı yüzde 6,0 olarak gerçekleşmiştir.

Ocak-Ekim döneminde sektörler itibarıyla ihracat artış hızı, imalat sanayii ürünlerinde yüzde 0.2, tarım ürünlerinde yüzde 3 olmuş, madencilik ve taşocakçılığı ürünleri ihracatı ise yüzde 5.1 oranında azalmıştır.

1998 yılında nominal ihracat artışının düşük kalmasında büyük ölçüde dış talepteki olumsuz gelişmeler ve ihracat fiyatlarında gözlenen yüksek oranlı düşüşler etkili olmuştur.

OECD tahminlerine göre 1997 yılında yüzde 8.9 olan Türkiye'nin ihracat pazarındaki büyüme hızının, 1998 yılında yüzde 5.3'e yavaşladığı tahmin edilmektedir. İhracatımızın önemli bir bölümünün yöneldiği Avrupa Birliği ülkelerinde ekonomik aktivite ve ticaret hacmi canlılığını korurken; Asya krizinin derinleşmesi ve Rusya'nın krize girmesi ihraç pazarlarımızdaki yavaşlamada etkili olmuştur.

Bu gelişmelerin de etkisiyle, 1998 yılı Ocak-Ekim döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre Asya ülkelerine olan ihracat yüzde 46.2 oranında, Rusya Federasyonuna yapılan ihracat ise yüzde 31.8 oranında azalmıştır. Asya bölgesi ve Rusya Federasyonu hariç tutulduğunda 1998 yılı Ocak-Ekim döneminde nominal ihracat artışı yüzde 6.1 olmaktadır.

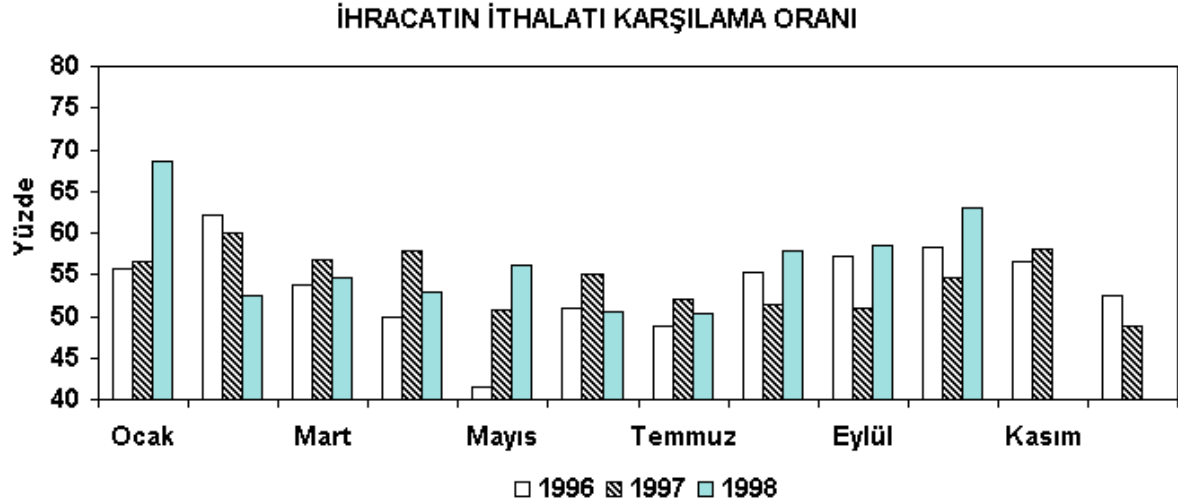
1998 yılı Ocak-Ekim döneminde toplam ithalat bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 2.9 oranında azalarak 38.1 milyar dolar olmuştur.

Yılın ilk on ayında tüketim malları ithalatı yüzde 4.7 artarken; yatırım malları ithalatı yüzde 2.5, ara malları ithalatı ise yüzde 4.3 oranında gerilemiştir. Ara malı ithalatındaki gerileme petrol fiyatlarının önemli ölçüde düşmesinden kaynaklanmıştır. Ham petrol ithalatı hariç tutulduğunda, ara malı ithalatındaki düşüş hızı yüzde 1 olmaktadır.

1998 yılının ilk dokuz ayında ithalat fiyatları bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 3.5 oranında

gerilemiş ve reel ithalat artışı yüzde 2,5 olarak gerçekleşmiştir.

Bu gelişmeler sonucunda, 1998 yılı Ocak-Ekim döneminde dış ticaret açığı (İhracat-İthalat (CIF)) bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 6.7 oranında azalarak 16.7 milyar dolar olmuştur. Aynı dönemde ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 54.3'den yüzde 56.1'e yükselmiştir.

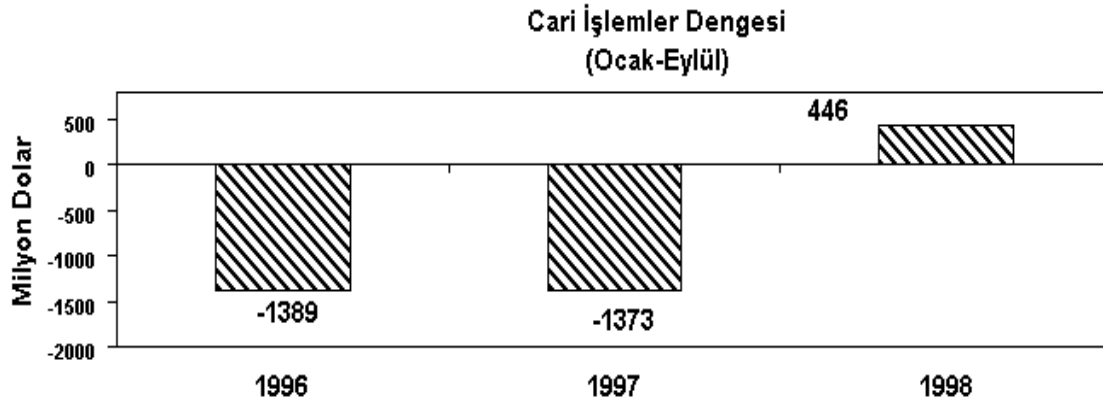
1998 yılı Ocak-Ekim döneminde dış ticaret açığını etkileyen en önemli faktörler Asya Ülkelerinde ve Rusya Federasyonu'nda yaşanan krizler olmuştur. 1998 yılının ilk on ayında bir önceki yılın aynı dönemine göre en önemli ticaret ortağımız olan AB Ülkeleri ile olan dış ticaret açığında 817 milyon dolarlık iyileşme, Asya Ülkeleri ve BDT ile olan dış ticarete, sırasıyla 594 milyon dolar ve 827 milyon dolar tutarında bozulma gözlenmiştir.

Tablo : Dış Ticaret Açığı (Ocak-Ekim) (Milyon Dolar)

	1997	1998	Değişme (Milyon Dolar)	% Değişme
TOPLAM	17.936	16.738	-1.198	-6,7
AB Ülkeleri	9.998	9.181	-817	-8,2
Asya Ülkeleri(*)	1.109	1.703	594	53,6
BDT Ülkeleri	84	911	827	989,8
Diğer Ülkeler	6.745	4.944	-1.802	-26,7

(*) Japonya ve G.Kore hariç

Yılın ilk dokuz ayında turizm gelirleri geçen yılki seviyesi civarında kalırken, diğer görünmeyen mal ve hizmet gelirlerinde yüzde 25 civarında bir artış sağlanmıştır. Bu gelişmede döviz tevdiat hesaplarından Türk Lirası karşılığı çözümlerdeki artış belirleyici olmuştur. Ocak-Eylül döneminde işçi gelirleri de artış eğilimini korumuş ve bir önceki yıla göre yüzde 26.8 oranında artarak 3.9 milyar dolar olmuştur. Böylece, 1998 yılının Ocak-Eylül döneminde 1.4 milyar dolar açık veren bavul ticareti dahil cari işlemler dengesi, bu yılın aynı döneminde 446 milyon dolar fazla vermiştir.

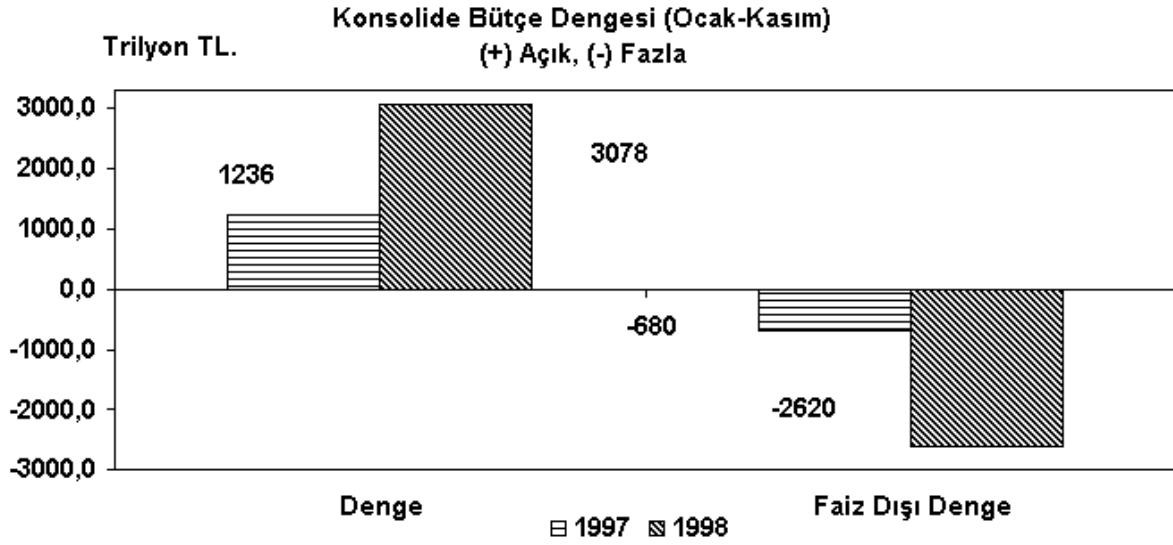

1997 yılı sonunda 18.4 milyar dolar olan ve Nisan ayından itibaren hızlı bir artış gösteren Merkez Bankası uluslararası rezervleri, Ağustos ayının ikinci yarısından itibaren azalma eğilimine girerek 31 Aralık 1998 itibariyle 19.7 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir.

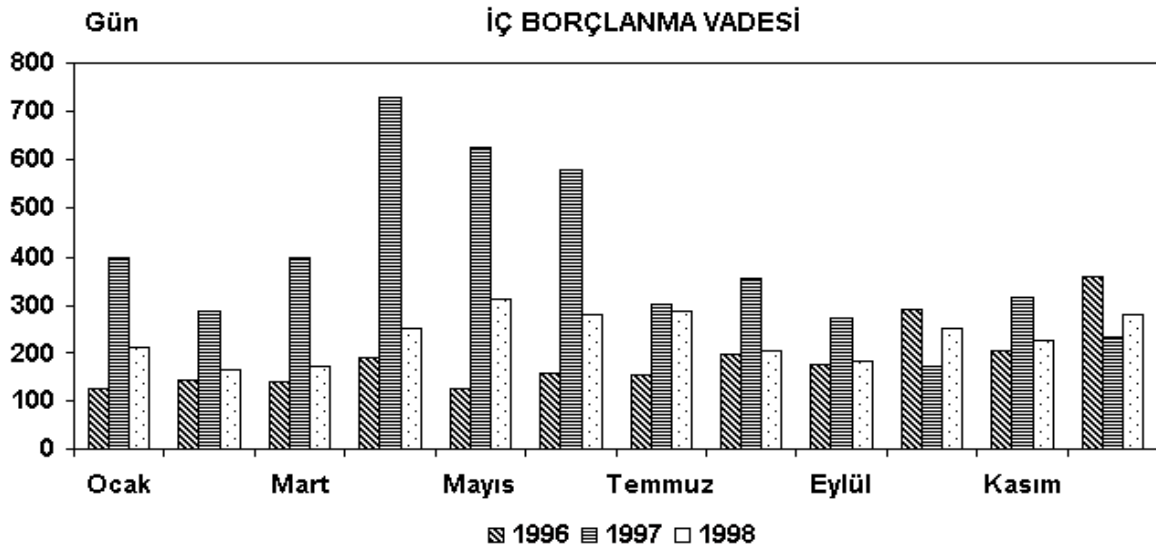
IV. Konsolide Bütçe:

Maliye Bakanlığının açıkladığı geçici verilere göre 1998 yılının Ocak-Kasım döneminde Konsolide Bütçe gelirleri yüzde 113.3 oranında artarak 10.626 trilyon lira, giderleri ise yüzde 120.4 oranında artarak 13.705 trilyon lira olmuştur. Bunun sonucunda 1998 yılının ilk onbir ayında Konsolide Bütçe açığı 3.078 trilyon lira, nakit açığı 3.122 trilyon lira olarak gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın aynı döneminde Konsolide Bütçe açığı 1.236 trilyon lira, nakit açığı ise 1.340 trilyon lira idi. 1997 yılının Ocak-Kasım döneminde 680 trilyon lira olan Faiz Dışı Bütçe Fazlası, 1998 yılının aynı döneminde 2.620 trilyon lira olarak gerçekleşmiştir.

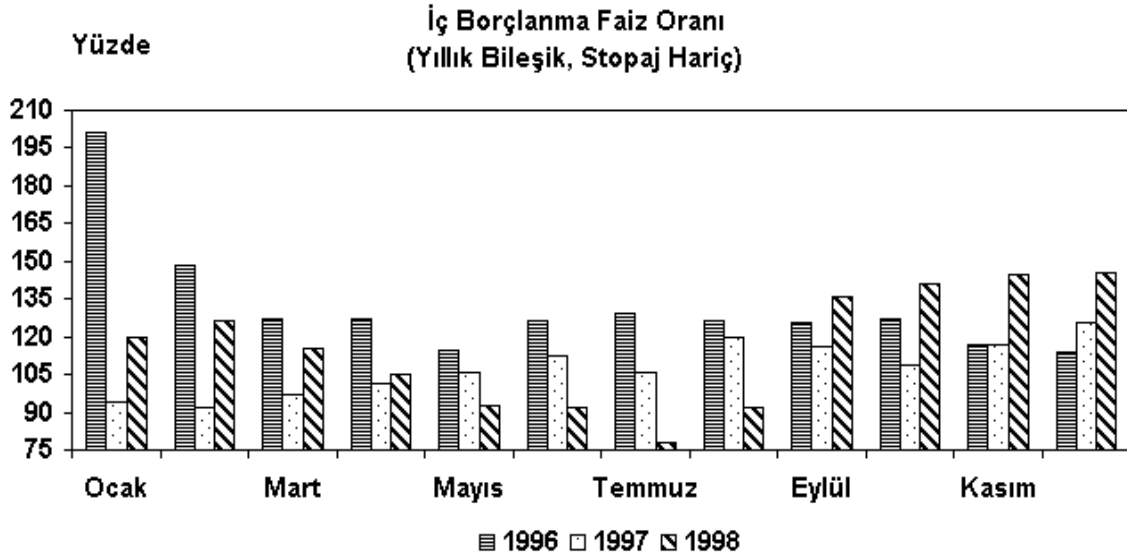
Hazine Müsteşarlığının verilerine göre 1998 yılının tamamında nakit bazda Bütçe açığı 3.506 trilyon lira olurken Faiz Dışı Bütçe Fazlası 2.679 trilyon lira olarak gerçekleşmiştir. 1997 yılında Bütçe açığı 2.181 trilyon lira, Faiz Dışı Bütçe Fazlası 97 trilyon lira olmuştur.

İç borçlanma vadesi 1997 yılında 341 gün iken, 1998 yılında 238 gün olarak gerçekleşmiştir. Aynı yıllar itibariyle yıllık bileşik bazda devlet iç borçlanma senetleri faiz oranı (stopaj hariç) ise yüzde 108.1'den yüzde 116.1'e çıkmıştır.

1998 yılı Ocak ayında yüzde 120.0 olan iç borçlanma faiz oranı (stopaj hariç yıllık bileşik), Şubat ayında yüzde 126.2'ye yükseldikten sonra sürekli olarak gerilemiş ve Temmuz ayında yüzde 77.6 seviyesine düşmüştür. Ancak Asya ülkelerinde yaşanan krizin devam etmesinin yanı sıra Rusya Federasyonu'nda ortaya çıkan mali krizin de etkisiyle Hazine iç borçlanma faiz oranları yeniden yükselmeye başlamış ve Aralık ayında yüzde 145.1 olmuştur.

V. Mali Piyasalarda Gelişmeler

1998 yılı Aralık ayı itibariyle geçen yıl sonuna göre rezerv para ve emisyon hacminde sırasıyla yüzde 80.9 ve yüzde 75.1 oranında artış gözlenmiştir. 1998 yılının tamamında Merkez Bankası Net Dış varlıkları artış hızı yüzde 56.0 olurken, Net İç varlıklar bir önceki yıl sonuna göre 635.8 trilyon lira gerilemiştir.

1998 yılı Kasım ayında, bir önceki yıl sonuna göre, M2 yüzde 93, M2Y ise yüzde 81.8 oranında artmıştır.

1998 yılı Kasım ayında net kredi hacmi, bir önceki yıl sonuna göre yüzde 51.3 oranında artarak 10.7 katrilyon TL'ye yükselmiştir. 1997 yılı sonunda yüzde 63.1 olan Mevduat Bankaları kredi hacminin toplam mevduata (DTH+TL Mevduat) oranı 1998 yılı Kasım ayı itibariyle yüzde 59.6'ya gerilemiştir. Bu oranın gerilemesindeki asıl etken, daha önce Ziraat Bankası'nca tarımsal krediler içinde izlenen 1.5 katrilyon liralık meblağın krediler hesabından çıkartılarak özel görev hesabına aktarılması olmuştur.

Piyasadaki likiditeyi dengelemek amacıyla Merkez bankası piyasayı Aralık ayında da fonlamaya devam etmiştir. Bu şekilde Aralık sonu itibariyle Merkez Bankasının "Açık Piyasa İşlemlerinden Alacaklar" stoku 1.8 katrilyon liraya ulaşmıştır.

1998 Yılı Ekim ayında yüzde 80.9 olan repo piyasasındaki basit faiz oranları Kasım ayında yüzde 83.9, Kasım ayında yüzde 78.9 olan bankalararası para piyasası gecelik ortalama faiz oranı da Aralık ayında yüzde 79 olmuştur.

Temmuz ayında 4.322 seviyesine çıkan İstanbul Menkul Kıymetler Borsası Bileşik endeksi Ağustos ayındaki Rusya krizinin ardından hızla düşmüş ve Ağustos ayı sonunda 2.635 düzeyine inmiştir. Bileşik endeks Aralık ayı sonu itibariyle 2.598 seviyesinde gerçekleşmiştir.

1998 yılında döviz kurundaki değişimin fiyat artışları ile uyumlu bir çerçevede gelişmesi politikası sürdürülmüştür. 1998 yılında dolar kurundaki artış yüzde 53.8, Mark kurundaki artış yüzde 63.4, 1\$+1.5DM sepetindeki artış ise yüzde 58.2 olarak gerçekleşmiştir. Böylece 1998 yılı Aralık ayı itibariyle reel kur endeksi (1\$+1.5DM) bir önceki yıl sonu seviyesinin yüzde 1.3 oranında altında kalmıştır.

VI. Fiyat Gelişmeleri

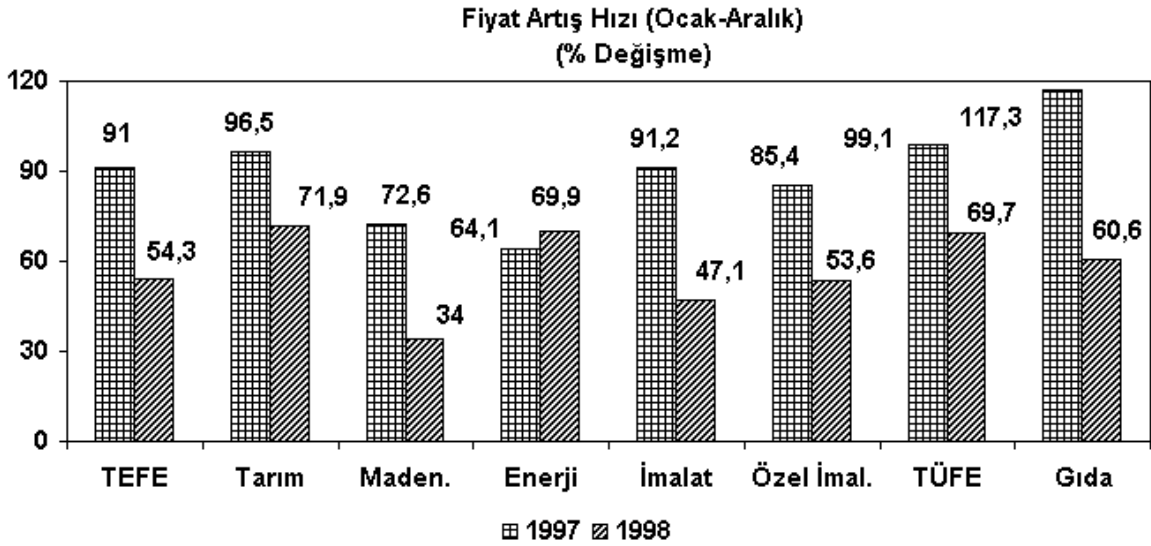
1998 yılı Aralık ayında Toptan Eşya Fiyatları artış hızı yüzde 2.5 olmuştur. Toptan eşya fiyatları geçen yılın

aynı ayında yüzde 5.4 oranında artış kaydetmişti. 1998 yılı Aralık ayında geçen yıla göre enerji dışındaki tüm alt sektörlerde fiyat artış hızlarında yavaşlama gözlenmiştir.

Aralık ayında toplam imalat sanayi fiyat artış hızı geçen yılki yüzde 5.9'luk seviyesinden yüzde 2.3'e, tarım sektörü fiyat artış hızı yüzde 5.1'den yüzde 2.9'a gerilerken geçen yılın Aralık ayında yüzde 1.8 artan madencilik sektörü fiyatları bu yılın aynı döneminde yüzde 0.1 oranında düşmüş, sözkonusu dönemde enerji sektörü fiyat artış hızları ise yüzde 0.8'den yüzde 3.2'ye yükselmiştir.

Aralık ayında toplam imalat sanayii fiyat artış hızında geçen yıla göre gözlenen yavaşlamada hem özel hemde kamu imalat sanayi fiyat artış hızının gerilemesi rol oynamıştır. Özel imalat sanayi fiyat artış hızı geçen yılın Aralık ayındaki yüzde 5.4'lük seviyesinden bu yıl yüzde 2.7'ye, kamu imalat sanayi fiyat artış hızı da geçen yılki yüzde 7.2'lik seviyesinden bu yıl yüzde 1.1'e gerilemiştir.

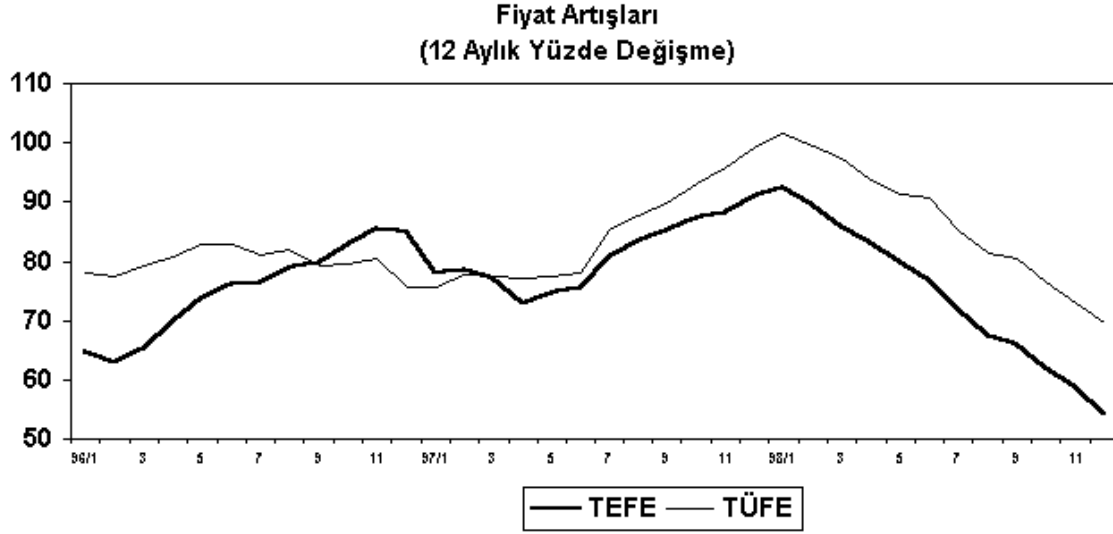
Bu gelişmeler sonucunda, 1997 yılı Aralık ayı itibariyle yüzde 91.0 olan TEFE 12 aylık artış hızı, 1998 yılında yüzde 54.3 olmuştur. Aynı dönemler itibariyle fiyat artış hızı kamu kesiminde yüzde 97.5'den yüzde 35.6'ya, özel kesimde ise yüzde 89.0'dan yüzde 60.1'e gerilemiştir. Ocak-Aralık döneminde Özel imalat sanayii fiyat artış hızı da geçen yılın aynı dönemine göre 31.8 puan azalarak yüzde 53.6 olarak gerçekleşmiştir.

1997 yılının Aralık ayında yüzde 81.8 olan TEFE yıllık ortalama artış hızı, 1998 yılının aynı ayında yüzde 71.8 seviyesinde gerçekleşmiştir. Aralık ayı itibariyle yıllık ortalama artış hızı kamu kesiminde yüzde 58.4, özel kesimde ise yüzde 75.9 olmuştur.

1998 yılının Aralık ayında tüketici fiyatları artış hızı yüzde 3.3 olarak gerçekleşmiştir. Tüketici fiyatları geçen yılın aynı ayında yüzde 5.1 oranında artmıştı. 1998 yılı Aralık ayında konut ve kira dışındaki tüm alt gruplarda fiyat artış hızı geçen yılki seviyesinin altında kalmıştır.

1997 yılının Aralık ayında yüzde 99.1 olan tüketici fiyatları 12 aylık artış hızı, 1998 yılının aynı ayında yüzde 69.7'ye gerilemiştir. 1998 yılı sonu itibariyle 12 aylık fiyat artış hızları da gıda alt grubunda yüzde 60.6'ya, ulaştırma alt grubunda ise yüzde 53.4'e gerilerken, eğitim, sağlık ve konut alt gruplarında yüksek seviyesini korumuştur. Nitekim, aynı dönemde fiyat artış hızı eğitim grubunda yüzde 94.6, sağlık grubunda yüzde 99.6, konut ve kira grubunda ise yüzde 86.8 olmuştur. 1998 yılının Aralık ayı itibariyle yıllık ortalama artış hızı da yüzde 84.6 seviyesinde gerçekleşmiştir.

KRONOLOJİK EKONOMİK GELİŞMELER (ARALIK 1998)

1 Aralık: Hazine'nin 308 gün vadeli bono ihalesinde toplam satış 1096.8 trilyon lira oldu. İhalede yıllık bileşik stopajsız faiz oranı yüzde 149.3 olarak belirlendi.

Motorlu Taşıtlar Vergisi, Taşıt Alım Vergileri, Maktu Damga Vergileri ve harçlar ile Veraset ve İntikal Vergisi tarife dilimleri yeniden değerlendirme oranı olan yüzde 77.8 oranında, Çevre Temizlik Vergisi ise yeniden değerlendirme oranının yarısı kadar artırılmıştır.

3 Aralık: TEFİ, 1998 yılı Kasım ayında yüzde 3.4 oranında artarken, 12 aylık artış hızı yüzde 58.6 oldu. TÜFE ise Aralık ayında yüzde 4.3 artarken, 12 aylık artış hızı yüzde 72.8 seviyesinde gerçekleşti.

Dış Ticaret Müsteşarlığının İthalinde Tek Taraflı Kontrol Sistemi kapsamında kota uygulanan tekstil ürünlerine ait kotaların ilk bölümünün dağıtımı ve yönetimine ilişkin Tebliğ yayınlanmıştır.

8 Aralık: Hazine'nin 224 gün vadeli bono ihalesinde toplam satış 547.7 trilyon lira oldu. İhalede yıllık bileşik stopajsız faiz oranı yüzde 148.1 olarak belirlendi.

14 Aralık: Global krizin ihracat ve reel sektör üzerindeki olumsuz etkilerini gidermek amacıyla 14 Aralık 1994 tarihinde ilave bir dizi önlem kamuoyuna açıklanmış ve bu önlemlerin bir bölümü yürürlüğe konulmuştur.

15 Aralık: Hazine'nin 420 gün vadeli tahvil ihalesinde toplam satış 244.6 trilyon lira oldu. İhalede yıllık bileşik stopajsız faiz oranı yüzde 128.2 olarak belirlendi.

1998 yılı ürünü zeytinyağının Tarım Satış Kooperatifleri ve diğer alıcılara satışı sırasında üreticilere prim ödenmesi hakkında BKK yayınlanmıştır.

Sakarya ve Kocaeli sınırları içerisinde İpekyolu Vadisi Serbest Bölgesi kurulması kararlaştırılmıştır.

17 Aralık: Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Hakkında 22 No'lu Tebliğ ile Türk Lirası kredileri ile yabancı para kredilerinden ve vadeli ithalattan alınan fon kesinti oranları düşürülmüştür.

22 Aralık: Hazine'nin 133 gün vadeli tahvil ihalesinde toplam satış 238.6 trilyon lira oldu. İhalede yıllık bileşik stopajsız faiz oranı yüzde 136.7 olarak belirlendi.

Dış Ticaret Müsteşarlığı Rusya Federasyonu ve Ukrayna cumhuriyeti menşei demir ve yassı mamuller

ithalatındaki gözetim süresinin 1999 yılı sonuna kadar uzatılmasını kararlaştırmıştır.

27 Aralık: Maliye Bakanlığının Tebliği ile ihracat, döviz kazandırıcı faaliyetler ve yatırımlarla ilgili damga vergisi ve harç istisnası uygulanması kararlaştırılmıştır.

Vergi, resim ve harç istisnasından yararlanılacak döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerin kapsamının genişletilmesine imkan sağlayan Maliye Bakanlığı Seri 4 No'lu Tebliği yayınlanmıştır.

29 Aralık: Elma ürününün ihracatında, ihracatı müteakip Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonundan 29 Aralık 1998 tarihinden itibaren ton başına 64 dolar ihracat iadesi ödenmesine karar verilmiştir.

95/7 Sayılı İhracatı Teşvik Tebliğinde yapılan değişiklikle, ihracatın ve döviz kazandırıcı diğer faaliyetlerin finansmanında kullanılmak kaydıyla bankaların Türk Eximbanka kullandıkları kredilerin de vergi, resim ve harç istisnasından yararlandırılması hususu açıklığa kavuşturulmuştur. Bu konu ile ilgili BKK 1 Aralık 1998 tarihinde yayınlanmıştır.

30 Aralık: 1999 Mali Yılı Genel ve Katma Bütçeleri kanunlaşınca kadar devlet harcamalarının yapılmasına ve devlet gelirlerinin tahsiline yetki verilmesine dair Geçici Bütçe Kanunu çıkarılmıştır.

31 Aralık: 16 yaşını doldurmuş işçilerin asgari ücretleri 01/01/1999-30/06/1999 tarihleri arasında aylık 78.075.000 TL., 01/07/1999-31/12/1999 tarihleri arasında ise aylık 93.600.000 TL. olarak tesbit edilmiştir.

Memur maaşları vergi indirimleri de dahil olmak üzere ortalama yüzde 30, sözleşmeli personel tavan ve taban ücretleri ise yüzde 25 oranında artırılmıştır.

Hayvancılığın geliştirilmesi için, kredi verilmesi ve destekleme yapılmasına ilişkin hususları kapsayan Bakanlar Kurulu Kararı yayınlanmıştır.

Para-Kredi ve Koordinasyon Kurulu'nun Tarımsal Ürünlerde İhracat İadesi Yardımlarına İlişkin Tebliği yayınlanmıştır.

Ek tablolar

Başlıca Ekonomik Göstergeler, (xls dosyası)

Temel Ekonomik Göstergeler